

Asia: VN/7447/2025

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Päätös

Pirkanmaan liitto toteaa, että esitetyt muutokset ympäristöministeriön asetukseen (311/2024) ja sen liitteisiin ovat hyviä ja tarpeellisia. Pirkanmaan liitto huomauttaa muutamista asetuksen puutteista ja epä johdonmukaisuuksista, jotka tekevät tietomallimuotoisen maakuntakaavan laadinnasta haasteellista. Maakuntakaavoissa on merkintöjä, joita on vaikea muodostaa asetuksen mukaan siten, että niiden merkitys ja ohjausvaikutus muuhun suunnitteluun määräytyy oikealla tavalla. Maakunnat ovat erilaisia ja maankäytön tarpeet ja tavoitteet vaihtelevat eri puolilla Suomea. On varsin todennäköistä, että maakuntakohtaisia kaavamääräysten räätälöintejä muodostetaan jatkossakin, vaikka tulevaisuudessa siirrytään yhä yleispiirteisempään maakuntakaavoitukseen. Pirkanmaan liitto haluaa myös tuoda esiin, että asetus ohjaa yhä käyttämään yksityiskohtaisiakin kaavamääräyksiä, mikä ei välttämättä ole enää tulevaisuudessa tarkoituksenmukaista.

Maakuntakaavoissa osoitettavat kehittämisperiaatemerkinnot ovat luonteeltaan strategisia, ja niiden merkitys korostuu yhä yleispiirteisempään suuntaan kehittyvässä maakuntakaavassa. Pirkanmaan liitto esittää, että kehittämisperiaatemerkinnot olisi tarpeellista osoittaa myös pistemäisellä geometrialla, josta nyt esimerkiksi puuttuu teknisen huollon kehittämisen kohdealue, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue sekä maaseutuelinkeinojen

kehittämisen kohdealue.

Pirkanmaan liitto huomauttaa, että maakuntakaavoissa osoitettavien kehittämisperiaatteiden määräysten esitystavan muodostuminen on epäloogista siltä osin, kun kaavamääräyksen lajille ”kehittämisvyöhyke” ei anneta lisätiedon lajia ”käyttötarkoituskohdistus”. Asetuksen liitteessä

todetaan, että ”esitystavan väri määrittyy pääasiallisen tavoitteellisen alueidenkäyttömuodon perusteella”. Pirkanmaan liitto katsoo, että kehittämisvyöhykettä koskevaa esitystapaa (väri) ja tavoitteellista alueidenkäyttömuotoa on vaikea muodostaa, jos kaavamääräyksen lisätiedon lajia ”käyttötarkoituskohdistus” ei ole määritetty.

Pirkanmaan liitto toteaa, että maakuntakaavassa osoitettavien alueiden erityisominaisuuksien ja muiden osalueiden esitystapaa koskevien kaavamääräyslaji -koodien käyttö on epäjohdonmukaista, sillä valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja valtakunnallisesti merkittävälle rakennetuille kulttuuriympäristöille on omat kaavamääräyslaji -koodinsa, mutta vastaava maakunnallinen tai kansainvälinen alue muodostetaan eri logiikalla.

Pirkanmaan liitto katsoo, että olisi johdonmukaista, että maakunnallisilla ja kansainvälisillä arvoalueilla on myös omat kaavamääräyslaji -koodinsa.

Pirkanmaan liitto esittää muutosehdotuksia kaavamääräyslaji- sekä kaavamääräyksen lisätiedonlaji -koodistoihin ja niiden vakiomuotoisiin esitystapoihin. Kaavamääräyslaji-koodistoon tulisi lisätä tai tehdä muutoksia seuraaviin maakuntakaavoissa laajasti käytössä oleviin merkintöihin, kaavamääräyksiin ja vakiomuotoiseen esitystapaan:

- ☐ Valtakunnan raja tai rajavyöhyke (pääkäyttötarkoitus, osa-alue)
- ☐ Rajanylityspaikka tai rajatoimintojen alue (pääkäyttötarkoitus, osa-alue)
- ☐ Vesialue (osa-alue)
- ☐ Vesiliikenteen alue (pääkäyttötarkoitus, osa-alue, yhteystarve)
- ☐ Kalastusalue (pääkäyttötarkoitus, osa-alue, kehittämisvyöhyke)
- ☐ Vesiviljelyalue (pääkäyttötarkoitus, osa-alue, kehittämisvyöhyke)
- ☐ Melontareitti / vesiretkeilyreitti (nykyinen, uusi, merkittävästi parannettava, ohjeellinen ja yhteystarve)
- ☐ Matkailun ja virkistyksen yhteystarve
- ☐ Maa-ainestenottoalue (osa-alue)
- ☐ Turvetuotantoon liittyvä valuma-alue (osa-alue)
- ☐ Suojelualue (osa-alue)
- ☐ Tutkimusalue (pääkäyttötarkoitus, osa-alue)
- ☐ Tietoliikenneyhteys (nykyinen, uusi, merkittävästi parannettava, ohjeellinen ja yhteystarve)

Maakuntakaavoissa on tarve osoittaa vesiliikenteen yhteystarpeita tai vesiliikenteen alueita, joissa ei haluta eritellä vesiliikenteen tyyppiä. Vesistöissä tapahtuvaan ruoan- ja muiden biotaloustuotteiden tuotantoon liittyvälle kaavamääräyslaji-koodille olisi tarvetta, koska nyt lähimmät tarjolla olevat maatalous ja metsätalous -koodit eivät sovellu tähän tarkoitukseen. Useissa maakuntakaavoissa on

osoitettu kohteita, jotka liittyvät tai ovat soveltuvia tutkimustoimintaan. Tällaisia ovat muun muassa tutkimusmetsät sekä kylmätestaamiseen liittyvät tutkimusalueet. Tähän käyttötarkoitukseen soveltuisi parhaiten koodi tutkimusalue, jolloin se olisi yhdistettävissä muihin koodeihin esim. metsätalousalue tai liikennealue. Suojelualueen osoittaminen osa-alueena

toimii esimerkiksi kansallispuistojen näkökulmasta, ja parantaa myös kartan luettavuutta tilanteessa, jossa vesialue on osoitettu suojelualueeksi.

Pirkanmaan liitto esittää myös, että kaavamääräyksen lisätiedonlaji -koodistoon tulisi lisätä seuraava maakuntakaavoissa tarvittava koodi:

☐ Toissijainen käyttötarkoitus

Maakuntakaavoissa on laajasti käytetty erilaisia merkintöjä, joissa alueen pääkäyttötarkoituksen lisäksi on osoitettu toissijainen käyttötarkoitus, mikäli alueen pääkäyttötarkoitus on tavoitteena muuttaa tai se syystä tai toisesta päättyy. Esimerkkinä tästä on Pirkanmaalla käytössä oleva merkintä ”Maaliikenteen alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on taajama- tai keskustatoimintojen alue”. Merkinän esitystavassa olisi hyvä pohtia miten molemmat värit saadaan näkymään yhtä aikaa.

Lisäksi olisi hyvä varmistua vielä siitä, että geometrialtaan viivamaisilla liikenteen (tieluokat, liikennemuodot) ja yhdyskuntateknisen huollon kaavamääräyslajeilla on seuraavat koodit ja vakimuotoiset esitystavat: nykyinen, uusi, merkittävästi parannettava, ohjeellinen ja yhteystarve. Määräyslajien lisäksi myös erityismääräys, kehittämissuositus ja suunnittelu suositus olisi hyvä varmistaa mukaan koodiluetteloon. Etenkin kehittämisperiaatteet

ja suositus -muotoiset kaavamääräykset liitetään usein toisiinsa.

Päätöksen peruste

Hallintosääntö pykälä 150 Maakuntakaavoitus

Selostus

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta. Lausunnot pyydetään toimittamaan ympäristöministeriöön viimeistään perjantaina 16.5.2025 vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön tai lähettämällä lausunto ministeriön kirjaamoon sähköpostilla.

Ympäristöministeriön asetus maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta, jossa on säädetty tekniset vähimmäisvaatimukset valtakunnallisesti yhteentoimivien kaavakohteiden ja -määräysten laatimiselle ja vakimuotoisesta esitystavasta tuli voimaan 11.6.2024. Asetuksen liitteissä 1–3 on esitetty koodistot, joita tulee käyttää

tietomallimuotoisia kaavamääräyksiä laadittaessa. Asetuksen liitteessä 4 on esitetty valtakunnallinen vakiomuotoinen esitystapa tietomallimuodossa laaditulle koneluettavalle kaavatiedolle.

Asetuksessa esitettyä valtakunnallisesti vakiomuotoista esitystapaa on testattu muun muassa ympäristöministeriön rahoittamassa kumppanitestauksessa. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää kehitetään vuoden 2025 aikana Suomen ympäristökeskuksen johdolla. Ympäristöministeriö on jakanut avustusta kunnille ja maakuntien liitoille kumppanitestaukseen, jossa kunnat ja maakuntien liitot testaavat yhdessä tietojärjestelmätoimittajiensa kanssa Syken esittämiä teknisiä ratkaisuja ja antavat niistä palautetta. Kumppanitestauksen myötä on saatu palautetta myös 11.6.2024 voimaantulleen ympäristöministeriön asetuksen maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavan toimivuudesta. Asetuksen liitteissä 1, 3 ja 4 on tunnistettu koodistoihin liittyviä virheitä ja puutteita sekä esitystavoissa ilmenneitä virheitä ja puutteita, joiden korjaaminen edellyttää asetuksen muuttamista. Esitetyt muutokset ovat luonteeltaan teknisiä korjauksia. Asetuksen päivitystarpeita tullaan seuraamaan jatkuvasti. Erityisesti siirtymäaikana asetukseen on tarpeen tehdä muutoksia, jotta asetuksella pystytään mahdollisimman kustannustehokkaasti edistämään yhteentoimivan kaavatiedon tuottamiseen tähtäävien järjestelmien kehittämistä.

Lisätietoja

Tämän asian on valmistellut suunnittelija Miina Vainio ja hyväksynyt suunnittelujohtaja Ruut-Maaria Rissanen.

Scarpellini Elisabet
Pirkanmaan liitto